

Afpersing van het bedrijfsleven: een schemerige onderneming

Naar een zichtbare aanpak van een verborgen delict

Ilse van Leiden & Henk Ferwerda

Het bedrijfsleven wordt op vele wijzen geconfronteerd met criminaliteit. Daarbij gaat het om overvallen, inbraken, vernielingen, diefstal en geweld, maar ook om interne criminaliteit zoals fraude. In het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing (NPC) maken de overheid en het bedrijfsleven zich hard voor de bestrijding van dergelijke criminaliteitsvormen waarvan het bedrijfsleven slachtoffer wordt. Sinds dit jaar staat er een nieuwe vorm van criminaliteit gericht tegen het bedrijfsleven op de agenda van het NPC: afpersing. De aandacht voor de aanpak van afpersing van het bedrijfsleven hangt samen met een recent landelijk onderzoek naar deze criminaliteitsvorm in opdracht van het ministerie van Justitie (Van Leiden e.a. 2007). De huidige kennis over omvang, aard en ernst van deze vorm van geweldscriminaliteit biedt handvatten voor een aanpak van de afpersingsproblematiek waarmee ondernemers geconfronteerd worden. Deze aanpak moet vorm krijgen in publiek-private samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven.

Afpersing in de belangstelling

Afpersing is een veelgehoorde term in relatie tot Italiaanse maffiapraktijken. Al sinds jaar en dag zijn ondernemers in Italië het slachtoffer van afpersingspraktijken door criminelen. De mafia is daar doorgedrongen tot verschillende branches zoals de horeca, supermarkten, het toerisme, de afvalindustrie, de modewereld en de autobranche. De ondernemers worden onder bedreiging met geweld gedwongen een geldbedrag (de zogenaamde *pizzo*) te betalen. Een uitweg lijkt er nauwelijks te zijn: niet betalen, kan betekenen dat het bedrijf of de winkel in brand wordt gestoken, bij het wel betalen van de *pizzo* zullen de afpersers terug blijven komen voor meer (zie Schaafsma 2006). De bestrijding van dergelijke afpersingspraktijken krijgt overigens momenteel de nodige aandacht in Italië.

In Nederland worden we door de media met de term afpersing gevoed in artikelen over de Nederlandse onderwereld. Zo wordt in de 'Holleeder-zaak' afpersing genoemd in een rijtje van strafbare feiten waaronder bedreiging, mishandeling, wapenbezit en poging tot moord. Vastgoedhandelaren zouden voor vele tientallen miljoenen euro's zijn afgeperst. De slachtoffers in deze kwestie bewogen zich in het malafide bedrijfsleven of balanceerden op het randje van immoreel zakendoen. Het eenmaal opereren in de criminele wereld maakt een ondernemer chantabel en afpersing ligt dan op de loer. Daarbuiten geldt dat ook het bonafide bedrijfsleven – de eerlijke ondernemer – een kwetsbare prooi vormt voor afpersers.

Afpersing onder de loep

Wetenschappelijk onderzoek naar het fenomeen afpersing van het bedrijfsleven is in Nederland tot nu toe niet op grote schaal verricht. Wel hebben eerdere onderzoeken zich gericht op enkele unieke verschijningsvormen ervan. Zo publiceerden Bovenkerk en Derksen (1994) een artikel over afpersing van de Utrechtse horeca door middel van opgedrongen protectie en besteedde de Parlementaire Enquêtecommissie Opsporingsmethoden (1996) uitgebreid aandacht aan afpersing van (etnische) ondernemers. Meer recent verscheen een studie over productafpersing (Knotter e.a. 2006) en zijn er verschillende (internationale) rapportages verschenen over de gevaren van cyberafpersing (KLPD-DNR 2004b; Bednarski 2004; Federale Politie 2005).

Alleen al hieruit wordt duidelijk dat afpersing vele gezichten kent. Het onderzoek van Van Leiden e.a. (2007) biedt een overzicht van de diverse vormen van afpersing die te onderscheiden zijn, de aard van deze verschijningsvormen en oplossingsrichtingen voor een aanpak van de problematiek.

In het Nederlandse strafrecht valt afpersing binnen de wettelijke kaders van twee artikelen uit het Wetboek van Strafrecht: 'afpersing', artikel 317 sr. en 'afdreiging' artikel 318 sr. Bij beide begrippen handelt het om het afdwingen van een eis aan een ander met als doel zichzelf (of een ander) te bevoordelen. Het verschil tussen deze begrippen zit hem enkel in de werkwijze ofwel *modus operandi* die iemand hanteert om een ander deze eis op te leggen. In het geval van afpersing wordt dwang uitgeoefend door het toepassen van (dreiging met) geweld of het dreigen met het onbruikbaar maken van gegevens (sabotage). Afdreiging is aan de orde wanneer dwang wordt uitgeoefend door middel van (dreiging met) smaad of openbaring van geheime informatie. Omdat beide vormen van dwang – afpersing en afdreiging – kunnen worden toegepast om een bedrijf af te persen, is afpersing van het bedrijfsleven als volgt te definiëren: het met (dreiging met) geweld, sabotage, smaad of openbaarmaking van gegevens direct of indirect dwingen van een (vertegenwoordiger van een) bedrijf tot afgifte van geld, goederen of gegevens dan wel tot het aangaan of kwijtschelden van een schuld of het (niet) verrichten van bepaalde diensten of handelingen om zichzelf of een ander wederrechtelijk te bevoordelen (Van Leiden e.a. 2007). Onder het bedrijfsleven worden alle branches en sectoren verstaan, variërend van individuele ondernemers, het midden- en kleinbedrijf tot multinationals. Een belangrijke afbakening die in deze definitie besloten ligt, is dat politiek of idealistisch gemotiveerde vormen van afpersing erbuiten vallen. Bedreigingen door bijvoorbeeld dierenactivisten of milieuactivisten jegens het bedrijfsleven (vooral de industriële sector) zijn immers niet gericht op winstbejag (wederrechtelijk voordeel). Wel kunnen we stellen dat dergelijke ernstige bedreigingen een serieus probleem vormen voor het bedrijfsleven.

Een bijzonder delict met verre gaande consequenties

Afpersing kan als een bijzonder delict worden getypeerd in vergelijking met andere vormen van geweldscriminaliteit. Een afpersing kan zich beperken tot een

eenmalig contact tussen dader(s) en slachtoffer, maar kan ook een langere periode beslaan en van structurele aard zijn. In dat laatste geval kan er worden gesproken van een *crime in action*, een voortdurend delict waarin meerdere fasen worden doorlopen. Het verloop en de afloop van het delict zijn afhankelijk van de interactie tussen dader(s) en slachtoffer, eventueel met inmenging van een derde partij zoals de politie. Bij afpersing wordt doorgaans geleidelijk de dreiging en daarmee de druk op het slachtoffer opgebouwd.

Afpersing is een vorm van geweldscriminaliteit die veel angst inboezemt bij bedrijven en ondernemers die ermee geconfronteerd worden. Afhankelijk van de dreigementen die door de afperser(s) worden geuit, kan deze angst betrekking hebben op de persoonlijke veiligheid van betrokkenen en/of de imagoschade die kan leiden tot groot omzetverlies en mogelijk zelfs faillissement. De bedreigingen kunnen gericht zijn op het bedrijf of betrekking hebben op een of meerdere personen binnen het bedrijf. Ook kunnen de klanten van een bedrijf of zelfs een hele bevolkingsgroep potentieel slachtoffer van de afperser zijn. Denk in dit laatste geval aan het dreigen met het vergiftigen van een versproduct in een supermarkt. In dat geval is de volksgezondheid in het geding en kunnen de gevolgen verstrekking zijn. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld wanneer er bedreigd wordt met een bomexplosie waar een grote groep burgers het slachtoffer van kan worden. Als bedreigingen zeer persoonlijk worden geuit aan een vertegenwoordiger van een bedrijf wordt hem door de afperser(s) ook angst ingeboezemd met betrekking tot de veiligheid van zijn familieleden. Behalve het feit dat de consequenties van afpersingspraktijken op het financiële vlak kunnen liggen, kunnen deze dus ook van zeer persoonlijke aard zijn en zelfs betrekking hebben op de volksgezondheid en de staatsveiligheid.

Terwijl het bij afpersingspraktijken in de regel gaat om financieel gewin, kunnen de werkelijke drijfveren van de afpersers van uiteenlopende aard zijn. De ware motivatie voor het plegen van het misdrijf komt vaak pas naar voren bij de opheldering van een zaak. Zo kunnen schulden en financiële nood ten grondslag liggen aan afpersingspraktijken, maar ook gevoelens van wraak en rancune ten gevolge van een (persoonlijk of zakelijk) conflict kunnen iemand drijven tot het plegen van het delict. Daarmee kunnen afpersingspraktijken enerzijds impulsief en emotioneel ingegeven en weinig doordachte acties zijn. Anderzijds kunnen afpersingen ook weloverwogen en professioneel opgezet van aard zijn. Er is dan meer sprake van strategie en minder van impulsiviteit. Waar bij de meer emotioneel gedreven afpersingspraktijken amateuristische en doorgaans niet-criminele daders actief zijn, zijn bij de professioneler uitgevoerde afpersingen dadergroepen actief bij wie afpersing deel uitmaakt van een breder crimineel repertoire. De verschillende typen daders alsook de diverse *modus operandi* (werkwijzen) die worden toegepast, zijn gerelateerd aan de verschillende vormen van afpersing die onderscheiden kunnen worden (Van Leiden e.a. 2007).

Een delict met vele gezichten

De grotere concerns en multinationals waar veel geld in omgaat, vormen een doelwit voor kwaadwillende individuen die op een ogenschijnlijk gemakkelijke manier een grote slag willen slaan. Zij eisen via anonieme dreigbrieven grote geldsommen van de bedrijven, waarbij gedreigd wordt met sabotage door vergiftiging, brand, explosie of bedreigingen in de meer persoonlijke levenssfeer van de vertegenwoordiger van het concern. De afpersers spelen in op de angst voor imagoschade van het bedrijf. In dit geval spreken we van productafpersing, wellicht de meest tot de verbeelding sprekende vorm van afpersing van het bedrijfsleven, omdat de media aan dergelijke zaken doorgaans veel aandacht besteden.

Een van de oudste vormen van afpersing van het bedrijfsleven staat bekend onder de noemer protectieafpersing. Deze vorm van afpersing hebben we eerder in dit artikel aangehaald in het licht van de Italiaanse maffiapraktijken. Kleinere ondernemers worden bezocht door personen met veelal een criminele status die hen met geweld bedreigen en geld eisen in ruil voor bescherming; vaak gaat het om bescherming tegen het geweld van de dadergroep zelf. Ook komt het voor dat het geweld daadwerkelijk wordt toegepast om te laten zien dat het de daders menens is. Protectieafpersing is een zeer confronterende vorm van afpersing en heeft grote impact op de veiligheidsgevoelens van slachtoffers. Terwijl productafpersing een eenmalig karakter heeft, kent protectieafpersing vaak een structureel karakter waarbij de dader(groep) zijn slachtoffer gedurende een lange periode in de tang heeft. Uit Nederland zijn voorbeelden bekend van horecaondernemers en kleine, etnische winkeliers die slachtoffer werden van dergelijke afpersingspraktijken.

Een derde en nieuwe verschijningsvorm van afpersing die in de praktijk afgebakend kan worden, betreft cyberafpersing. Met cyberafpersing wordt gedreigd websites op het internet ontoegankelijk te maken. Bedrijven die hiervan het slachtoffer kunnen worden, zijn over het algemeen voor een groot deel van hun omzet of bedrijfsvoering sterk afhankelijk van internet en onlinebestedingen. Daarnaast kan er volgens McAfee (2005) gedreigd worden gevoelige informatie te stelen. Het op deze wijze opdringen van bescherming tegen internetaanvallen wijst erop dat we hier met een moderne vorm van protectieafpersing te maken hebben. De potige criminelen zijn nu vervangen door professionals, maar ook amateurs uit de wereld van de hackers. Cyberafpersing is vooralsnog een lastig grijpbare vorm van criminaliteit omdat het een virtuele dimensie met een internationaal karakter kent.

Met persoonsgerichte afpersing (de vierde vorm) verwijzen we naar het specifieke doelwit van de afpersers. De zwakke plek in een onderneming wordt hierbij door afpersers gevonden op meer persoonlijk vlak dan bij bijvoorbeeld productafpersing het geval is. Bij deze vorm van afpersing gaat het om het onder druk zetten van zelfstandige ondernemers of hoge functionarissen om financiële middelen, goederen of diensten af te staan.

De afpersing en de dreigementen zijn rechtstreeks gericht tegen een vertegenwoordiger van een bedrijf en hebben daarmee een sterk persoonlijk karakter. Deze vorm van afpersing wordt gekenmerkt door de dreiging met smaad ofwel

het openbaar maken van gevoelige informatie. In de Engelstalige literatuur zijn publicaties bekend over afpersingspraktijken waarbij gedreigd wordt seksuele escapades openbaar te maken als er niet aan de eis wordt voldaan (McLaren 2002). De afpersing kan persoonlijke gevolgen hebben voor het slachtoffer en daarnaast leiden tot ernstige financiële consequenties voor het bedrijf. Daders kunnen afkomstig zijn uit de omgeving van het slachtoffer maar ook vanuit een meer professionele, criminele hoek.

Een laatste verschijningsvorm van afpersing waarmee het bedrijfsleven te maken krijgt, betreft faciliteringsafpersing. Hierbij worden zakelijk dienstverleners zoals juristen, notarissen, fiscalisten en taxateurs onder druk gezet een bepaalde dienst te leveren. Zo kan een taxateur gedwongen worden een te hoge taxatie af te geven of kan een notaris worden gedwongen een dubieuze akte te laten passeren. Ook advocaten kunnen het slachtoffer worden van deze vorm van afpersing. Ook andere publicaties met betrekking tot malafide vastgoed en bedreigingen wijzen op deze vorm van afpersing (Ferwerda e.a. 2007; Bovenkerk e.a. 2005). Evenals bij protectieafpersing wordt hier een (gewelddadige) confrontatie aangegaan met het slachtoffer. De bedreigingen zijn op de persoon gericht en soms ook op zijn familie. Daders kunnen criminele groepen zijn, maar ook eenlingen die menen nog iets te vereffenen te hebben met het slachtoffer.

Zichtbare aandacht voor een verborgen delict

De kenmerken van afpersing als delict maken dat het zich veelal onder de oppervlakte afspeelt. Een scan van de politiecijfers laat zien dat er op jaarbasis circa tachtig meldingen over afpersing vanuit het bedrijfsleven ter kennis van de politie komen. Zelfgerapporteerde cijfers over afpersing wijzen in de richting van een slachtofferpercentage van 0,14% van het bedrijfsleven. Het veelal gewelddadige en vaak ook ongrijpbare karakter van afpersing enerzijds en de beperkte aangiftebereidheid onder ondernemers anderzijds maakt dat er geen duidelijk beeld bestaat van de omvang van de afpersingsproblematiek waar het Nederlandse bedrijfsleven mee kampt. Een gebrek aan vertrouwen in de politie of het gewoonweg niet weten welke route te bewandelen in geval van slachtofferschap, de angst voor imagoschade en represailles van de dader(groep) en daarbovenop culturele factoren binnen het bedrijfsleven en in het bijzonder bij allochtone ondernemers die hen weerhouden erover naar buiten te treden, maken dat afpersing voor een belangrijk deel onzichtbaar blijft voor de buitenwereld.

Duidelijk is wel dat afpersing een dermate ernstig geweldsdelict is dat een versteviging van de aanpak gerechtvaardigd is. Een aanpak van de afpersingsproblematiek kan geplaatsd worden binnen de Rationele Keuze Theorie (Cornish & Clarke 1986). Deze theorie veronderstelt dat mensen in hun keuzegedrag impliciet de voor- en nadelen van de mogelijkheden afwegen om te kiezen voor de optie met het hoogste rendement. Dit theoretische kader biedt aangrijpingspunten voor de beïnvloeding van het gedrag van zowel (potentiële) daders als slachtoffers van afpersingspraktijken. Bij potentiële daders van afpersing heeft het gedrag

betrekking op het al dan niet overgaan tot afpersing terwijl het bij slachtoffers om het aangiftegedrag gaat.

Kansen voor de aanpak: kosten versus baten

Het al dan niet afpersen van een bedrijf kan afhankelijk zijn van de afweging die gemaakt wordt tussen de kosten in de vorm van de gepercipieerde pakkans en strafmaat en de baten in de vorm van het doel van de afpersing (geld, diensten of goederen). In lijn met deze theorie zou een aanpak gericht moeten zijn op het verkleinen van de baten van het delict en het vergroten van de kosten voor potentiële afpersers.

Het vergroten van de kosten van afpersing voor potentiële daders houdt verband met het vergroten van de (perceptie van de) pakkans en het verhogen van de strafmaat. Afpersing wordt doorgaans gezien als een delict dat relatief gemakkelijk uit te voeren is met een lage pakkans. De pakkans blijkt in de praktijk echter redelijk groot wanneer het slachtoffer aangifte doet en er een opsporingsonderzoek wordt ingesteld. Ruim de helft van de opsporingsonderzoeken resulteert in aanhouding van verdachten (Van Leiden e.a. 2007). Het zichtbaar aandacht besteden aan afpersing van het bedrijfsleven kan op zichzelf mogelijk al tot een verhoging van de gepercipieerde pakkans leiden en daarmee een preventief effect hebben. Om de (perceptie van de) kosten voor de potentiële afpersers te verhogen, is een brede communicatie over de gevolgen van afpersing in termen van pakkans en strafmaat van belang. Met name de 'amateurs' zullen afgeschrikt worden wanneer hen voorgeschoteld wordt wat de gevolgen zijn van een delict als afpersing.

De baten voor daders van afpersing kunnen worden teruggedrongen door een professionele houding van het bedrijfsleven. Het bedrijfsleven moet uitdragen dat afpersing niet wordt getolereerd en dat er niet zal worden ingegaan op de eis. Het bedrijfsleven heeft daarvoor kennis over het fenomeen nodig en moet beschikken over de tools (handelingsmogelijkheden) om actie te ondernemen. Hierbij is het belangrijk dat er een goede backup is van betrokken organisaties ten aanzien van de aanpak. Daarbij gaat het om ondernemers-, branche- en koepelorganisaties en om politie en justitie. Er moet voldoende informatie voorhanden zijn en het bedrijfsleven moet kunnen vertrouwen op de professionaliteit van deze organisaties.

Het terugdringen van de baten van afpersing blijkt in de praktijk ook bereikt te kunnen worden met verdere reguleringen in het bedrijfsleven waardoor het beoogde doel (de baten) lastiger te realiseren is. Zo blijkt de protectieafpersing in de horeca te zijn teruggedrongen met de invoering van de portierswetgeving. De zwakke plek van een onderneming is daarmee weggenomen. Kortweg gaat het erom de mogelijkheden voor het plegen van het delict te bemoeilijken.

Kosten en baten voor slachtoffers

Eenzelfde inkadering in de Rationele Keuze Theorie is mogelijk in relatie tot de aangiftebereidheid van slachtoffers van afpersing. Een bedrijf dat wordt afge-

perst, zal de keuze om wel of geen aangifte te doen eveneens maken op basis van een kosten-batenafweging. Er is sprake van een beperkte aangiftebereidheid bij afpersing vanwege de mogelijke consequenties van het naar buiten treden over het delict. De gepercipieerde kosten voor het bedrijf in geval van aangifte kunnen betrekking hebben op imagoschade en represailles van de dader(s). De baten van aangifte die daartegenover staan, zijn het oppakken van de dader(s) en het voorkomen van slachtoffers in de toekomst. De gepercipieerde kosten voor het slachtofferbedrijf zouden wel eens een belangrijke rol kunnen spelen in de kosten-batenafweging van de afpersers. Door daders wordt bewust ingespeeld op de angst die het slachtoffer voor de consequenties (kosten) heeft. Zo wordt er vrijwel altijd met geweld gedreigd (represailles) en wordt er ingespeeld op de mogelijke imagoschade die een bedrijf kan lijden door de afpersing. In omgekeerde vorm dan voor de daders van afpersing, geldt bij de aanpak dat de kosten voor de potentiële slachtoffers van afpersing moeten worden gereduceerd en dat de baten van het doen van aangifte moeten worden vergroot.

Het verkleinen van de gepercipieerde kosten voor het slachtoffer in geval van het doen van aangifte houdt verband met het vertrouwen van het bedrijfsleven in politie en justitie en de wijze waarop zij met informatie omgaan. Om de aangiftebereidheid te vergroten moet het bedrijfsleven ervan op aan kunnen dat een aangifte van een afpersing op professionele, vertrouwelijke wijze wordt behandeld en dat er aandacht is voor bescherming van het slachtofferbedrijf en het treffen van voorzorgsmaatregelen. Daarvoor is het van belang dat potentiële slachtoffers over mogelijke handelingswijzen beschikken en de weg naar de juiste partijen (politie, particuliere recherchebureaus en brancheorganisaties) weten te vinden. Ook hier geldt dat een professionele houding van het bedrijfsleven ten aanzien van (het niet ingaan op) afpersingen tegelijkertijd bijdraagt aan het terugdringen van de kosten voor het slachtoffer.

Het vergroten van de baten van het doen van aangifte van afpersing is gerelateerd aan de professionaliteit van politie en justitie ten aanzien van de aanpak van de afpersingsproblematiek. Zij moeten naar het bedrijfsleven uitdragen dat er zorgvuldig wordt omgegaan met informatie, dat er serieuze aandacht wordt besteed aan de aangifte en dat de kans op opsporing van de dader(s) groot is. Belangrijk is daarbij dat 'men doet wat men zegt' en 'men zegt wat men doet'. Communicatie over en weer is essentieel voor het opbouwen van een vertrouwensrelatie en het vergroten van de baten van het doen van aangifte. De garantie moet afgegeven worden dat aangifte doen, loont.

Intermezzo: particuliere recherchebureaus als partner

Particuliere recherchebureaus vormen voor het bedrijfsleven een belangrijke partner in de strijd tegen bedrijfscriminaliteit. Met name de grotere bedrijven hebben vaste contacten met dergelijke bureaus. Afhankelijk van de ervaringen kan dit een bestendige vertrouwensrelatie inhouden. Het bedrijfsbelang van een cliënt komt bij een privaat recherchebureau altijd op de eerste plaats. Gezien de ervaringen van de gerenommeerde particuliere recherchebureaus met afpersings-

praktijken waarmee hun cliënten zijn geconfronteerd, vormen zij een interessante schakel in de aanpak. De expertise is aanwezig en de begeleiding van een cliënt gaat verder dan enkel het oplossen van een probleem. De bedrijven worden handreikingen aangedragen en getraind om vergelijkbare problemen in de toekomst te voorkomen. In de praktijk blijkt bij de opsporing een constructieve samenwerking mogelijk te zijn tussen een privaat recherchebureau en de politie. Een ideale samenwerking: de professionaliteit van beide partijen is daarmee ruim aanwezig en het bedrijfsleven ontvangt de extra nazorg van het particulier recherchebureau.

De optie van het inschakelen van private recherche bestaat echter voor slechts een deel van het bedrijfsleven. De kleinere ondernemers beschikken doorgaans niet over de middelen om een particulier recherchebureau in de arm te nemen. Voor hen moet de aanpak erop gefocust zijn dat zij de stap naar de politie weten – en durven – te maken. Hier ligt de uitdaging van het vergroten van de aangiftebereidheid in geval van afpersingspraktijken.

Tot slot

Hoewel afpersing wellicht een van de oudste vormen van geweldscriminaliteit is, lijken we door het in beeld brengen van de problematiek te maken te hebben met een nieuw fenomeen. De minister van Justitie heeft aangegeven de problematiek te erkennen en in te zetten op een versteviging van de aanpak van de afpersingsproblematiek waar het Nederlandse bedrijfsleven mee te maken heeft. Dit moet leiden tot een zichtbare aanpak van een verborgen delict.

Door te schrijven over de problematiek wordt in elk geval een eerste stap in de aanpak gezet, namelijk het uit de taboesfeer halen van het fenomeen. De overheid en het bedrijfsleven moeten nu het stokje overnemen en tot een toegepaste publiek-private samenwerking komen. Samenvattend hebben de mogelijke oplossingsrichtingen betrekking op in de eerste plaats de aandacht voor afpersing als problematiek. Dit houdt in dat zowel ondernemers- en brancheorganisaties als politie en justitie de ernst van het probleem erkennen en het een bespreekbaar onderwerp wordt. Ten tweede is van belang dat de kennis over afpersing als fenomeen wordt verspreid door middel van goede en toegankelijke informatieverstrekking over het delict. Wanneer er bredere kennis is over de kenmerken van deze vorm van criminaliteit kan slachtofferschap beter worden gesignaleerd en kan adequater worden gereageerd. Hierbij geldt dat alle partijen die bij de aanpak betrokken zijn, verder moeten professionaliseren: het bedrijfsleven zelf, branche- en koepelorganisaties en politie en justitie. Daarnaast moet gedacht worden aan het betrekken van organisaties als Meld Misdaad Anoniem M. Met professionalisering wordt onder andere bedoeld op het creëren van richtlijnen over te bewandelen routes in geval van slachtofferschap aan de zijde van de ondernemers en heldere procedures bij de politie en brancheorganisaties om adequaat te reageren op afpersingspraktijken. Aan de kant van branche- en koepelorganisaties en politie en justitie is het van belang dat zij daarvoor goed zijn ingericht en voldoende toegerust zijn voor de opsporing en vervolging van daders van afpersing. Een concrete en zinvolle actie zou een pilot in een bepaald gebied zijn waarin nader

onderzocht en geëxperimenteerd wordt hoe de aanpak in de praktijk eruit moet zien om kans van slagen te hebben. De actuele kennis biedt voldoende basis om een dergelijke pilot vorm te kunnen geven.

Literatuur

- Bednarski, G.M. (2004) *Enumerating and reducing the threat of transnational cyber extortion against small and medium size organizations, research thesis*. Pittsburgh: Carnegie Mellon University.
- Bovenkerk, F. & E. Derksen (1994) 'Beschermingsindustrie en het cafébedrijf in de binnenstad van Utrecht'. *Nederlands Juristenblad*, 14, 457-464.
- Bovenkerk, F. et al. (2005) *Bedreigingen in Nederland. Verkenning in opdracht van Politie en Wetenschap*. Utrecht: Willem Pompe Instituut.
- Cornish, D. & R. Clarke (eds.) (1986) *The Reasoning Criminal*. New York: Springer Verlag.
- Federale Politie (2005) *Vierde activiteitenverslag 2005*. Brussel: Uitgeverij Politeia.
- Ferwerda, H., R. Staring, E. de Vries Robbé & J. van de Bunt (2007) *Malafide activiteiten in de vastgoedsector. Een exploratief onderzoek naar aard, actoren en aanpak*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- KLPD-DNR (2004) *Nationaal dreigingsbeeld zware of georganiseerde criminaliteit*. Zoetermeer: KLPD-DNR.
- Knotter, J., M. Wouters & D. Korf (2006) *Gif, geweld & geld, een exploratief onderzoek naar productafpersing in Nederland*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Leiden, I. van, E. de Vries Robbé & H. Ferwerda (2007) *Je bedrijf of je leven: aard en aanpak van afpersing van het bedrijfsleven*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- McAfee (2005) *McAfee virtual criminology report. The first pan-European study into organised crime and the internet*.
- McLaren, A. (2002) *Sexual blackmail: a modern history*. Cambridge: Harvard University Press.
- Parlementaire Enquêtecommissie Opsporingsmethoden (1996) *Inzake opsporing, enquête opsporingsmethoden, eindrapport*. Den Haag: SDU.
- Schaafsma, H. (2006) 'Zonder garantie zal niemand praten'. *Blauw*, 2 (17), 11-13.

Drs. Ilse M.G.G. van Leiden en dr. Henk B. Ferwerda zijn werkzaam bij advies- en onderzoeksgroep Beke. Ilse van Leiden is criminoloog/onderzoeker, Henk Ferwerda is directeur/criminoloog/onderzoeker. Contactadres: Rijnkade 84, 6811 HD Arnhem. Tel. 026-4438619, www.beke.nl. E-mail: i.vanleiden@beke.nl en h.ferwerda@beke.nl